

osobom opuszczającym jednostki penitencjarne / Pomoc postpenitencjarna w kontekście strategii działań resocjalizacyjnych, (red.) B. Skafiriak. – Kraków: Impuls, 2007, s. 277–289.

2. Śliwiński A., Działalność Oddziału Warszawskiego Stowarzyszenia Penitencjarnego «Patronat»//Przegląd Więziennictwa Polskiego. – 2006. – № 51. – S. 167–179.

3. Szymanowski T. (red.), O pomocy w powrocie do społeczeństwa. W 100-lecie powstania «Patronatu», Białystok: Stowarzyszenie Penitencjarnie «Patronat», Oddział w Białymstoku. – 262 s.

4. Widelak D. Pomoc społeczna i postpenitencjarna wobec osadzonych//Pedagogika Społeczna. – 2003. – № 1(7). – S. 105–116.

Харсун О.В.

*кандидат історичних наук,
провідний науковий співробітник відділу науково-освітньої роботи,
КУ «Обласний художній музей» ЧОР*

МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА: ОСВІТНЯ РОБОТА З ДІТЬМИ РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУП

Музейна педагогіка є одним із ефективних сучасних засобів формування соціальної активності особистості. Вітчизняні науковці визначають музейну педагогіку як поняття, що відображає новий етап у реалізації освітньо-виховного потенціалу музею, нову галузь педагогічної науки, що має міждисциплінарний характер, перебуваючи на перетині музеєзнавства, соціальної педагогіки та педагогіки дозвілля.

Використання елементів музейної педагогіки допомагає:

– створити в колективі творчу атмосферу, свободу творчих дискусій, обмін думками;

– підвищити інтерес вихованців до навчання;

– урізноманітнити форми і методи навчально-виховної роботи;

– посилити міжпредметні зв'язки;

– використовувати нестандартні види занять;

– підвищувати загальний рівень культури і впливати на формування свідомого ставлення до культурної спадщини людства [1, с. 3].

При здійсненні навчальної програми у музеї, на думку фахівців, необхідно забезпечити декілька рівнів взаємозв'язків. Перший – «музейний педагог – дитина». Необхідно встановити контакт з дитиною, познайомитися з нею, і лише потім розповідати про музейну колекцію. Цей прийом дасть дітям відчуття внутрішньої свободи і стимулюватиме їх розумову активність. Наступний рівень взаємозв'язку – «дитина – музейне середовище», експозиція в цілому чи окремих предметів. Тут необхідно, перш за все, визначити спільне і відмінне між тими поняттями і музейними експонатами, які відомі дітям, провести аналогію чи визначити контрасти. Відзначимо, що саме спостереження являється важливим фактором встановлення контакту між дитиною та експонатом. Третій рівень взаємозв'язку – «музей – реальне життя». Крім спостереження музей розвиває здатність співставляти і порівнювати, передбачати, узагальнювати, висувати гіпотези та співпереживати. Відмітимо, що ця педагогічна стратегія не повинна затіняти

вплив самого експоната, а лише сприяти інформаційному навантаженню. До того ж ідентифікуючи та розрізняючи предмети, діти аналізують різні естетичні елементи і наукові поняття, таким чином у них розвивається здатність до інтерпретації музейної колекції [4, с. 13–14].

Впродовж років, виконуючи свої функції, музей виробив чіткий механізм взаємодії із суспільством. Таким чином сформувалася та чітко окреслилася наступна ланка зв'язків: музей – суспільство – громада – школа – родина. Саме така послідовність та взаємозв'язок розкривають глибинний зміст та роль сучасного музею у сфері надання, окрім усього іншого, освітніх послуг. У межах суспільства музей виступає унікальним осередком та авторитетним хранителем і тлумачем культури та знань.

Досліджуючи проблеми сприйняття відвідувачами тієї чи іншої експозиції, музейна педагогіка вивчає музейну аудиторію, аналізує потреби різних соціальних і вікових груп відвідувачів та досліджує особливості сприйняття ними експозиції, а іноді вносить корективи в зміст самої експозиції, створює та апробує нові методики й програми роботи з різними категоріями відвідувачів. Предметом музейної педагогіки є проблеми, пов'язані із змістом, методами і формами педагогічного впливу на різні вікові категорії [6, с. 67].

Здійснюючи диференційний підхід до відвідувачів, музейна педагогіка особливу увагу приділяє молоді та підростаючому поколінню. Досить перспективним є заняття з дітьми молодшого віку, у тому числі із дошкільнятами. З урахуванням вимог педагогіки і психології дитинства та юнацтва у практику вводяться форми та методи спілкування з цією найбільш чисельною категорією відвідувачів. Вони направлені, зокрема, на розвиток здібностей до самостійного судження та оцінювання, мають на меті викликати інтерес до музею, залучити до музейної культури [6, с. 67]. У контексті вищезазначеного дієвим є метод випереджувального заохочення, який полягає у тому, що музейний працівник будує свій діалог із групою на заохоченні та стимулюванні будь-якої активності, намагаючись викликати позитивні емоції.

Діти молодшого шкільного віку мають конкретно-образне мислення, безпосереднє сприймання, нестійку увагу. У роботі з ними використовують словесні й практичні методи: сюжетні ігри, бесіди, театралізацію. В учнів середніх класів формується абстрактне мислення, раціональний підхід починає переважати над емоційним мисленням. З дітьми цієї вікової категорії доречно застосовувати практичні й проблемно-пошукові методи: порівняльний аналіз, пошукову діяльність. Учні старших класів мають уже сформоване абстрактне мислення, більш високий інтелектуальний рівень. Тому в роботі з ними використовують проблемно-пошукові й дослідницькі методи [3, с. 8-9].

Головна мета освітньої роботи у стінах музею – стимуляція пізнання. Музейний працівник (науковець) у своїй роботі з дітьми повинен таким чином побудувати пізнавальний і в той же час розважальний захід, щоб дитина знову захотіла повернутися в музей. У той же час освітня й виховна роль музеїв покликана пробудити інтерес до минулого українського народу та розкрити неповторність та унікальність української культури.

Список використаних джерел:

1. Вайнберг Т. Б., Хавіна С. Я. Музейна педагогіка – перспективний напрям у сучасній системі національної освіти / Т. Вайнберг // Вчимо українську мову та літературу. Позакласна робота. – 2014. – лютий. – № 2. – С. 2–7.
2. Демченко С. Інтерактивність як спосіб осягнення мистецького контексту художнього твору / Світлана Демченко // Музей і соціум: шляхи взаєморозуміння / Матеріали круглого столу до 30-річчя Хмельницького обласного художнього музею. – Хмельницький, 2016. – С. 45–50.
3. Караманов О. В. Музейна педагогіка в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи / О. В. Караманов // Освіта та педагогічна наука. – 2012. – № 3. – С. 5–12.
4. Музейная педагогика за рубежом: работа музеев с детской аудиторией / за ред. М. Ю. Юхневич [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://muspozdeyev.ru/public/uploads/files/p/MUZEJNAYa_PEDAGOGIKA_ZA_RUBEZhOM_5.pdf
5. Протопопов Ю. Художественный музей: работа со школьниками / Ю. Протопопов // Этническое воспитание. – 2002. – № 5–6. – С. 28–35.
6. Самсакова І. В. Музей та його соціальні функції / І. В. Самсакова // Печатное слово. – 2010. – № 1/35. – С. 65–69.